

souměrností, v němž vedle článků výborných a dobrých paradují články prostřední (jak to přinesla náhodnost jednotlivých spolupracovníků) a v němž zřídka dal někdo jadrnou a otevřenou odpověď na aktuální a naléhavé právě bolesti vědecké, kulturní nebo literární. Scházela právě vyšší vědecká organizace, jemnější ústřední vědecké a literární svědomí. Jen tak mohlo se přihodit — abych uvedl věci bijící přímo do očí — že sub voce *Bůh* tvrdil theologický autor něco, co sub voce *Kant* vyvracel filosof, že článkem *Jan Nepomucký* byl pověřen theolog, kdežto náleželo zde promluvit kulturnímu a literárnímu historikovi českému atd. atd. Z dobrých částí Slovníku, pokud mohu posoudit, jsou *bohémica a slavica* — ale ovšem leckdy ne svou kritickou a filosofickou metodou, nýbrž jen snesenou látkou, v níž zabíhají někdy až do malicherných detailů (platí to zvláště o člancích prof. Voborníka, který psal většinu moderní literatury české, nepodnikl-li tam náhodou zájezd Vrchlický). Malířství a sochařství bylo svěřeno málo prozřívě asi od polovice díla dr Harlasovi a pohofelo většinou žalostně; článek o Rodinovi na př. jest bezmála umělecký škandál.

Ale dost o tom i o jiném. Slovník jest dokončen a pochybuji, že bude opakován brzy pokus spojit v jakýsi kompromisní útvar filosofickou encyklopedii obecných vědomostí a konverzační slovník. Jest třeba přiznati si, že takovéto *všeobecné* encyklopedie se dnes přežily; širší čtenářstvo žádá k rychlé informaci méně objemných a složitých slovníků naučných, které mohou se častěji obnovovat a doplňovat v nových vydáních — čtenář toužíce po poučení zevrubném a vědeckém sáhne raději po encyklopedii *odborné*. (Vadou jest také nešťastná technická stránka Ottova Slovníku. *Každé* heslo musí hledat *nejméně* — nepostihne-li tě ani neštěstí odkazu — na *trojmístě*: nejprve ve všeobecném pořadí hlavním, po druhé v *dotacích* a *opravách toho kterého dílu* a po třetí v suplementovém svazku konečném. Tyto dodatky a opravy na konci *každého dílu* byly nešťastná myšlenka!) Se svými světlými i temnými stránkami zůstane tedy Ottův Slovník asi nadlouho příznačný době, v níž vznikl.

Zároveň počaly vycházet *Doplňky* k Ottovu Slovníku, jichž jest ovšem na výsost potřebí. Přál bych si jen, aby byly pracovány s větší bedlivostí než první sešit, právě vydaný, který neobstojí ani při prohlédnutí docela zběžném. *Allenberg* jest na př. autor příliš významný a konečně i v Čechách příliš čtený, aby směl býti zde přehlížen.

### Kus naší kulturní bídy

odhalil veřejný projev výboru Mánesa, uveřejněný 12. července [1908] v listech českých a nadepsaný *Za očistu uměleckých škol českých*. List výboru Mánesa vypisuje zevrubně umělecký úpadek i postupnou utrakvisaci Akademie umělecké, založené zemělým Hlávkou a myšlené jím jako ústav český; že Akademie se utrakvisovala vlastně zněmčovala, toho vinu nese nejprve její sbor profesorský, který raději dal si vnutiti za kolegu výtvarníka ryze německého, než by se doplnil některým mladým moderním výtvarníkem českým. Nenávist starých pánů, kteří svou uměleckou

1 - [Viz Kritické projevy 6, str. 170 a n.]

úlohu dohrávají, jde vůči mladým, svěžím silám, zejména členům Mánesa, do krajnosti a nezastavuje se ani před prostředky, které poškozují celkovou věc národní. Profesori Akademie jezdí na principu autonomie sboru, který se chce doplňovati po své vůli a nedá si vnucovat za kolegu nikoho zvenčí — ale princip tento dovedli staří páni uhájiti jen proti *svým* a ne proti *vládě*. Dovedli se postavit proti tomu, aby byl na Akademii dosazen malíř i tak neutrální a nenovotářský, jako jest *Knüpfer*, ale nedovedli překazit jmenování prof. *Thieleho*, nota bene umělecké mediokrity, která měla na Akademii, jak správně poznamenává výbor Mánesa, jen poslání politické... Na druhém místě obviňuje list Mánesův české vůdčí kruhy politické, které jsou nepřístupny každé odborné informaci a nedovedou čeliti *positivními iniciativními návrhy* německému odpůrci, znamenitě informovanému a vždy parátnímu, houževnatému i soustavně výbojnému. Na straně české není *pevného kladného uměleckého a kulturního pokrokového programu*, jehož provedení by se česká politika soustavně a metodicky domáhala. Tento stav vymstíl se ovšem zase jednou krutě. Došli jsme dnes k tomu, že vedle ryze *německé* Akademie, založené na širokých moderních pokrokových základech a organisované po nejlepším moderním programu, budeme míti ústav byť ne utrakvistický, alespoň (a to neváží méně) necelý, zakrnělý, opožděný za časovým uměleckým rozvojem, řízený uměleckými silami krajně nesnášlivými a nepřístupnými moderním myšlenkám vývojným... Proto volá Mánes po obrodě české Akademie výtvarné, po *obrodě, která by šla ke kořenům* a odstranila zlo v základě. Chce opravdové, vysoké umělecké učení, učení opravdu *české* a opravdu *moderní*, které by vedle škol posud na něm zřízených bylo doplněno i školami *pro malbu monumentální, krajinomalbu, architekturu, sochařství a grafiku* a jehož vedení a správa byla by přiměřeně zmodernisována, což nelze než doslova podpsat.

### Aféra Městského divadla vinohradského

napíná a pobuňuje již déle týdne všecku českou veřejnost. Vnitřní poměry na divadle Vinohradském byly již delší dobu napjaty do krajnosti, a stačila jakákoliv vnější příležitost, aby rozkvašený nápoj překypěl. Podnětem k veřejné rozrážce, která rychle vzrostla v nenávisťný boj na život a na smrt, byla hrubá nešetnrost, s jakou přijal správní výbor družstva ředitele Šuberta, vrátivšího se právě z umělecké výpravy vídeňské; byť výprava tato neznamenala toho uměleckého vítězství, jak se zdá většině naší veřejnosti, nelze přece upříti Šubertovi ani ušlechtilé opravdovosti, ani vůle nejlepší a nejryzejší, ani opravdových zásluh jeho ředitelské činnosti — všecky rekriminace byly jistě (mírně mluveno) nemístné i neváčasné. Insultovaný ředitel vzdal se své funkce, s ním však mimo nadání správního výboru ztotožnil se celý personál divadla Vinohradského, operní i činoherní, a zahájil stávkou; chce vrátiti se k divadelní práci jen za podmínky, že bude divadlu zachován Šubert ředitelem a že budou zbaveni svých míst šéf opery Čelanský a sekretář Štech, v nichž vidí členstvo intrikány, nepřátelské sobě i klidnému vývoji ústavu. Pokusy, snažící se prostředkovati mezi nepřátelskými tábory, se rozblý, a tak dojde asi k likvidaci starého družstva; zatím pracuje se již na utvoření družstva nového, liberálnějšího, prodchnutého duchem opravdovější lásky umělecké, v němž by bylo zastoupeno